

Fingon asiantuntijanäkemykset koskien Valtioneuvoston selontekoa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta:

Tulevaisuusvaliokunnan lausunto

Asia: Valiokunnan mietintö TuVM 1/2025 vp [VNS 7/2024 vp](#)

Eduskunnan täysistunnossa **tiistaina 4.11.2025 käsitellään Valtioneuvoston selonteko YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanosta.**

Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa on jääty pahasti jälkeen. Agenda 2030:n ketään ei jätetä kehityksestä jälkeen -periaate ei toteudu globaalisti. Toimitamme käyttöönnne keskeisiä huomioita Suomen nykytilanteesta Agenda2030:n toteuttamisessa ja hallituksen keskeisistä toimista, keskittyen erityisesti **valikoituihin kansainvälisiin toimiin.**

Agenda2030 toimenpideohjelman kansallisen toimeenpanon ohjaus, toimeenpano, seuranta ja arviointi

Tulevaisuusvaliokunta on huomionnut, että YK:n vuosittain tekemässä SDG Index -maavertailussa Suomen toiminnan kielteiset ulkoisvaikutukset ovat merkittäviä: Suomi sijoittuu vertailussa sijalle 139/167. Suomen haasteita ovat muun muassa tuontimme aiheuttamat ilmasto- ja typpipäästöt muualla maailmalla sekä metsäkato.

- ⇒ On erityisen huolestuttavaa, ettei Valtioneuvoston selonteossa tuoda riittävästi esille konkreettisia toimia, joilla Suomi puuttuu toimintansa negatiivisiin ulkoisiin vaikutuksiin ja vahvistaa kestävän kehityksen politiikkajohdonmukaisuutta. **Erityisesti tulisi määritellä konkreettisesti, miten ”Suomi kantaa globaalin vastuunsa”.** Mitkä ovat lisäisiä toimia, joilla Suomi yhtäältä kiihdyttää Agenda 2030 -tavoitteiden toimeenpanoa ja toisaalta seuraa ja hillitsee Suomen kehityksestä aiheutuvia kielteisiä ulkoisia vaikutuksia?

Suomen Agenda2030:n toimeenpanosta ja sen ohjausjärjestelmästä julkaistiin myös riippumaton kansallinen arviointi helmikuussa 2023.

- ⇒ Valtioneuvoston selonteossa **ei ole mainintaa uudesta riippumattomasta arvioinnista**, vaikka valtioneuvosto sitoutui ensimmäisessä Agenda2030 -selonteossa (VNS1/2017) Suomen kestävän

kehityksen politiikan ja Agenda2030-ohjelman kansallisen toimeenpanon kokonaisvaltaiseen ja riippumattomaan arviointiin neljän vuoden välein. Selonteko ei esitä, että uusi riippumaton arviointi tehtäisiin vuonna 2027. **Riippumattoman selvitys tulisi tilata Suomen aiemman sitoumuksen mukaisesti.**

Globaalin vastuun tulisi näkyä vahvemmin osana kaikkien hallinnonalojen toimintaa, linjassa sen kanssa miten vahva edustus Suomella on kansainvälisillä foorumeilla.

- ⇒ **Kehityspolitiikka on tärkeä keino edistää kestävä kehitys Suomen ulkopuolella:** Kestävän kehityksen tavoitteita edistetään tällä hetkellä monikriisisessä maailmassa. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa ei ole erikseen Suomen ja ”muun maailman” kriisejä, on vain yhteisiä kriisejä. Kehityspolitiikalla edistetään omalta osaltaan ihmisoikeuksien toteutumista, kehitystä ja turvallisuutta pitkällä aikavälillä.
- ⇒ **Kansalaisjärjestöt ovat tärkeä kumppani ja oikeushaltioden puolesta puhuja suhteessa päättäjiin,** joilla on vastuu ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, suojelemisesta ja toteuttamisesta. Kansalaisjärjestöt on hyvä ottaa mukaan kehittämään kehitysyhteistyön ja humanitäärisen avun muotoja Suomessa, EU:ssa ja YK:ssa.

Kestävän kehityksen tavoitteiden keskinäinen kytkeytyneisyys

Tulevaisuusvaliokunnan lähestymistapa huomioida kestävä kehityksen tavoitteiden keskinäinen kytkeytyneisyys on kiitettävä.

- ⇒ Kestävän kehityksen saavuttamiseksi ja **ketään ei jätetä jälkeen -periaatteen** kunnioittamiseksi on välttämätöntä, että Suomi toteuttaa kestävä kehityksen toimenpiteitä ihmisoikeusperustaisesti, huomioimalla yhtä lailla sosiaalisen, kulttuurillisen, taloudellisen ja ekologisen kehityksen.
- ⇒ **Kestävä kehitys liittyy vaikuttavasti Suomen rajojen ulkopuolella pitää tarkastella entistä kokonaisvaltaisemmin.** Kestävä kehitys edellyttää sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta ja solidaarisuutta. Luonnon ja ympäristön suojele sekä maapallon kantokyvyn rajojen kunnioittaminen ovat edellytyksiä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden toteutumiselle.

Tulevaisuusvaliokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa korostui kaksi globaalia näkökulmaa vesikysymyksiin: sodan ympäristövaikutukset ja ilmastomuutoksen aiheuttama muuttoliike.

- ⇒ Suomen turvallisuuspolitiikan tulee perustua inhimillisen turvallisuuden periaatteelle. Ympäristövaikutukset tulee huomioida osana turvallisuuspolitiikkaa muun muassa suhteessa rahoituspäätöksiin ja strategioihin kuten kriisinvalmiusstrategiat. Inhimillisen turvallisuuden edistämisen tulee perustua tiiviiseen yhteistyöhön valtion ja kansalaisjärjestöjen välillä.
- ⇒ Osana Suomen toimia sääntöperustaisen järjestelmän puolustamiseksi, Suomen tulee edistää **kansainvälisen humanitaarisen oikeuden toimeenpanoa** ympäristön suojelun osalta aseellisissa konflikteissa. Suomen ja EU:n kannattaa edistää ympäristönsuojelun sisällyttämistä rauhanneuvotteluihin ja kriisinhallintaan ja tukea **ympäristönsuojelun puolustajia konfliktialueilla**, jotka dokumentoivat ympäristötuhoja ja edistävät oikeudellista vastuullisuutta.
- ⇒ Suomi kantaa globaalia vastuuta tukeakseen ilmastomuutoksen liikkeelle ajamia ihmisiä. Erityisen tärkeä on huomioida **ilmastorahoituksen kohdentaminen** kaikista haavoittuvaisimmassa asemassa oleviin tai tukeen heidän sopeutumistoimille. Suomen ilmastorahoituksen kohdentamisesta ei nykyisin ole strategiasta suunnitelmaa.

Beyond 2030 Agenda – mitä vuoden 2030 jälkeen?

Tulevaisuusvaliokunta nostaa esiin, kuinka teknologian kehitys on mahdollistanut sekä sananvapauden laajenemisen että valtion kontrollin lisääntymisen.

- ⇒ **Kansalaisyhteiskunnan tilaa ja toimintaedellytyksiä on kavennettu** paljon laajemmin, mukaan lukien EU:ssa ja EU:n päätöksenteossa. Civicuksen raportin¹ (2024) mukaan 96,4 prosenttia maailman väestöstä asuu maissa, joissa kansalaisyhteiskunnan tilaa kavennetaan. Suomen tulee toimia määrätietoisesti kansalaisyhteiskunnan tilan puolustamiseksi Suomessa, EU:ssa ja globaalisti yhden demokratian kulmakiven vaalimiseksi.

Tulevaisuusvaliokunta nostaa esiin keskustelua YK:n tulevaisuudesta, kansainvälisen rahoitusarkkitehtuurin uudistamisesta ja Suomen aloitteellisuudesta Agenda2030:n jatkoa koskevan kansainvälisen keskustelun käynnistämisessä, erityisesti YK-kontekstissa.

- ⇒ **Monenkeskinen järjestelmä on Suomen etu.** Suomen tulee olla proaktiivinen reformin suunnittelussa. Reformin ja jäsenmaiden onnistumista mitataan sillä, miten lopputulos tukee YK:n perustehtävää rauhan, kehityksen ja ihmisoikeuksien edistäjänä.
- ⇒ Jäsenmaiden välisen yhteistyön lisäksi **kansalaisjärjestöjen osallistuminen YK-prosesseihin** niiden kaikissa vaiheissa sekä suorat suhteet globaalien etelän maiden kansalaisyhteiskuntien toimijoihin tuovat arvokkaan lisän YK:n työhön. YK:n peruskirja alkaa sanoilla 'We the peoples'.
- ⇒ **Suomen tulee osoittaa kestävä kehityksen politiikkajohdonmukaisuutta ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan** varmistaen, että Suomen arvot ja teot ovat linjassa. Suomi on sitoutunut kansainvälisen oikeuden kehittämiseen ja sen täytäntöönpanon edistämiseen sekä sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen vahvistamiseen. Näiden arvojen ja sitoumusten tulee näkyä konkreettisesti Suomen toiminnassa kansainvälisissä suhteissa.

Globaalisti tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen siirtymä

Tulevaisuusvaliokunta huomauttaa, että globaalisti tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen siirtymä edellyttää yhdenmukaisia kansainvälisiä mittareita.

- ⇒ Oikeudenmukainen siirtymä edellyttää, että tarkastelemme toimen ilmasto-, ympäristö- ja ihmisoikeusvaikutuksia laajasti ja myös globaalista näkökulmasta. **Ulkois- ja heijastevaikutuksia tulee minimoida ja globaalia positiivista kädenjälkeä kasvattaa määrätietoisesti.**
- ⇒ **Suomen tulee edistää globaalisti oikeudenmukaista siirtymää** muun muassa (1) mobilisoimalla riittävästi kansainvälistä kehitys- ja ilmatorahoitusta ja kohdentamalla rahoitus oikeudenmukaisesti painottaen vähiten kehittyneitä maita; ja (2) toteuttamalla kauppa-, ulko-, kehitys- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka huomioi ja edesauttaa siirtymää.
- ⇒ **Suomen kehityspolitiikan perimmäisenä tavoitteena tulee pysyä köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen.** Kaupan ja kehityksen yhdistämisessä voi olla hyötyjä, kuten työtä ja toimeentuloa luovia investointeja tai matalan tulotason maiden laajempaa markkinoillepääsyä EU:hun. Kuitenkin esimerkiksi nk. vähiten kehittyneiden maiden (LDC) osalta lähinnä lahjamuotoisella kehitysyhteistyöllä voidaan rakentaa perusedellytyksiä kestäväälle hyvinvoinnille, koska näillä mailla on vain kapeat yhteiskunnalliset rakenteet kauppasuhteiden luomiselle.

Lisätiedot

Silla Ristimäki, asiantuntija | silla.ristimaki@fingo.fi | 050 317 6702

¹ Civicus (2024) Monitor. Verkkoviite: https://monitor.civicus.org/globalfindings_2024/.